

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 lutego 2013 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi Widzewa w Łodzi oddalił powództwo W. S. i T. S. o nakazanie wydania przez pozwanego części nieruchomości położonej w W. stanowiącej część działki numer (...) o szerokości 20 cm i długości 16 m położonej przy granicy działki nr (...) oraz nakazania pozwanym rozebrania płotu drewnianego na długości 16 m, w pkt 2 nakazał ściągnąć od W. i T. małżonków S. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi Widzewa w Łodzi tytułem nieuiszczonych wydatków kwotę 1.039,47 zł.

Apelację od opisanego wyroku wywiedli powodowie, zaskarżając orzeczenie w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy:

1) art. 36 ustawy z dnia 17 maja 1989 roku Prawo geodezyjne i kartograficzne - poprzez jego błędną wykładnię skutkującą przyjęciem, że w niniejszej sprawie nie jest potrzebne ustalenie przebiegu granic do rozstrzygnięcia rozpatrywanej sprawy, a tym samym, że Sąd nie jest właściwy również do przeprowadzenia rozgraniczenia, podczas gdy sprawa dotyczy wydania przygranicznego pasa gruntu zaś między stronami żaden z właściwych organów nie wydał dotychczas decyzji lub innego orzeczenia o rozgraniczeniu nieruchomości.

2) art. 217 § 2 w zw. z art. 227 oraz art. 278 § 1 k.p.c. - poprzez oddalenie wniosku o zaewidencjonowanie mapy do celów prawnych będącej podstawą do przeprowadzenia rozgraniczenia nieruchomości i następnie dopuszczenie dowodu z dokumentu w postaci wskazanej mapy, podczas gdy prawidłowe zastosowanie powołanych przepisów winno skutkować uwzględnieniem wniosku i w jego konsekwencji dopuszczeniem dowodu z mapy do celów prawnych w celu ustalenia przebiegu granic pomiędzy nieruchomościami powodów i pozwanych;

3) art. 233 § 1 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. - polegającego na pominięciu przy ocenie zebranego materiału dowodowego jego istotnej części w postaci opinii biegłego geodety J. R., a w konsekwencji powyższego - braku wskazania w uzasadnieniu wyroku przyczyn, dla których odmówił wskazanemu dowodowi wiarygodności i mocy dowodowej oraz zastąpieniu go własnymi dowolnymi ustaleniami, podczas gdy dopuszczając dowód z opinii biegłego, Sąd winien dokonać oceny takiego dowodu oraz wskazać, czy stanowi on dowód, na którym oparł swoje ustalenia, a w przeciwnym razie podać przyczyny, dla których odmówił dowodowi wiarygodności i mocy dowodowej.

Powołując się na wywiedzione zarzuty apelacyjne skarżący wnieśli o zmianę powyższego wyroku Sądu I instancji poprzez uwzględnienie powództwa oraz poprzez rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed Sądem I instancji, w tym o kosztach zastępstwa procesowego w ten sposób, że pozwani zostaną w całości obciążeni kosztami procesu; ewentualnie o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem I instancji, w tym o kosztach zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych. Ponadto skarżący wnieśli o zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powodów kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Powodowie wnieśli o dokonanie na podstawie art. 380 k.p.c. kontroli postanowienia z dnia 1 lutego 2013 r. w przedmiocie oddalenia wniosku pełnomocnika powoda o dopuszczenia dowodu z opinii biegłego poprzez sporządzenie i zaewidencjonowanie mapy do celów prawnych sporządzonej przez biegłego J. R. na podstawie wykonanego przez niego szkicu.

W zakresie wniosków dowodowych powodowie wnieśli o nakazanie biegłemu J. R. sporządzenie i zaewidencjonowanie mapy do celów prawnych sporządzonej na podstawie wykonanego przez niego szkicu w postępowaniu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powodów okazała się uzasadniona i skutkowałą zmianą zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Okręgowy ustalenia i ocenę dowodów zaprezentowaną przez Sąd I instancji co do zasady podziela i przyjmuje za własną poza ustaleniami dotyczącymi granic działki nr (...) oraz usytuowania płotu pomiędzy tymi działkami.

Sąd Okręgowy, kierując się dyspozycją art. 382 k.p.c. na podstawie zgromadzonego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym oraz w postępowaniu apelacyjnym materiału dowodowego ustalił, że: granica pomiędzy spornymi działkami jest przesunięta na niekorzyść działki nr (...) na całej jej długości ogrodzenia 16,55 m o wartość na początku 45 cm na końcu 30 cm co stanowi powierzchnię 5 metrów kwadratowych. Ten pas gruntu o powierzchni pięciu metrów kwadratowych, oznaczony został kolorem zielonym na mapie do celów prawnych sporządzonej w dniu 2 maja 2016 roku przez geodetę uprawnionego J. R. i wpisanej do ewidencji materiałów państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego Starostwa B. w dniu 10 maja 2016 roku za numerem P. (...) oraz oznaczony punktami 22 -2 4 – 26 – 25 na stanowiącym uzupełnienie powyższej mapy szkicu z lokalizacji przebiegu granicy sporządzonym przez biegłego uprawnionego J. R. w dniu 2 listopada 2016 roku. Ogrodzenie pomiędzy działkami (...) o długości 16,55 m zostało oznaczone punktami 22 – 24 na szkicu z lokalizacji przebiegu granicy. Natomiast nr 25 i 26 na tym szkicu to punkty linii granicznej.

(dowód: opinia biegłego J. R. k. 251, k. 283 – 285 wraz z mapą k. 252, ze szkicem k. 286)

Sąd podzielił w całości wnioski opinii sporządzonej przez biegłego J. R.. Opinia ta jest bowiem logiczna, jasna i wyczerpująca oraz w sposób zrozumiały odpowiada na pytania postawione biegłemu przez Sąd. Biegły opracował opinię na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy a także dokumentów geodezyjnych.

Brak prawidłowych ustaleń Sądu Rejonowego w opisanym wyżej zakresie skutkowało niewłaściwymi wnioskami jurydycznymi co do zasadności wydania pasa gruntu i rozebrania płotu, dlatego uwzględniając podniesione w tej kwestii przez powodów zarzuty, Sąd Okręgowy wydał orzeczenie reformatoryjne.

Zasadny jest zarzut naruszenia przez Sąd I instancji przepisu art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 328 § 1 k.p.c. polegający na pominięciu przy ocenie zebranego materiału dowodowego jego istotnej części w postaci opinii biegłego geodety J. R., a w konsekwencji powyższego - braku wskazania w uzasadnieniu wyroku przyczyn, dla których odmówił wskazanemu dowodowi wiarygodności i mocy dowodowej oraz zastąpieniu go własnymi dowolnymi ustaleniami, podczas gdy dopuszczając dowód z opinii biegłego, Sąd winien dokonać oceny takiego dowodu oraz wskazać, czy stanowi on dowód, na którym oparł swoje ustalenia, a w przeciwnym razie podać przyczyny, dla których odmówił dowodowi wiarygodności i mocy dowodowej.

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy stanął przed koniecznością zbadania dwóch wykluczających się wersji przebiegu spornej granicy prezentowanych przez powodów i pozwanych. Kluczowe znaczenie dla przyjęcia prawidłowych ustaleń faktycznych ma ocena opinii biegłego sądowego geodety mgr inż. J. R., który stwierdził, że granica pomiędzy spornymi działkami jest przesunięta na niekorzyść działki nr (...) na całej jej długości ogrodzenia 16,55 m o wartość 30 cm co stanowi powierzchnię 5 metrów kwadratowych (k. 113). Sąd Rejonowy ustalając stan faktyczny w sprawie nie oparł się na tej opinii i dokonał ustaleń wbrew wnioskom z niej wynikającym. Oceniając materiał dowodowy w sprawie Sąd pierwszej instancji nie wskazał z jakich powodów nie uwzględnił opinii biegłego.

Jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, sąd powinien ocenić opinię biegłego pod względem fachowości, rzetelności i logiczności. Może pominąć zawarte w niej oczywiste błędy np. rachunkowe, nie może jednak w miejsce wniosków biegłego wprowadzać własnych twierdzeń wymagających wiadomości specjalnych (porównaj między innymi orzeczenia z dnia 19 grudnia 1990 r. I PR 148/90, z dnia 9 maja 2000 r. IV CKN 1209/00 i z dnia 20 stycznia 2009 r. II CSK 229/08). W żadnym wypadku opinia biegłego, która sądu nie przekonała nie może być weryfikowana, a zwłaszcza dyskwalifikowana w całości bądź w zakresie wniosków końcowych, bez posłużenia się wiedzą specjalistyczną (porównaj orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2009 r. II UK 211/08). W sytuacji gdy sąd uzna, że opinia biegłego zawiera istotne luki, jest niekompletna, niejasna, nienależycie uzasadniona, nieweryfikowalna lub nierzetelna, ma obowiązek dopuszczenia dowodu z opinii dalszych biegłych i powinien to uczynić nawet przy braku odpowiedniej inicjatywy dowodowej strony, na której spoczywa ciężar udowodnienia okoliczności wymagających

wiadomości specjalnych (porównaj między innymi orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2010 r. I CSK 199/09 i z dnia 27 lipca 2010 r. II CSK 119/10). (Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna, z dnia 16 maja 2013 r. IV CSK 624/12, Legalis numer 726227).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy stwierdzić należy, że Sąd pierwszej instancji zdyskwalifikował opinię biegłego J. R.. W miejsce wniosków końcowych tej opinii wyprowadził własne twierdzenia, które wymagały wiadomości specjalnych i nie znajdowały oparcia w opinii specjalisty. Odrzucając opinię biegłego i polemizując z jego wnioskami w sferze wymagającej wiadomości specjalnych, bez zasięgnięcia opinii innego biegłego sąd pierwszej instancji naruszył art. 278, art. 286 oraz art. 233 § 1 KPC. (por. Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CSK 243/12, Legalis numer 736789)

Reasumując, rację mają skarżący, że ocena dowodów zgromadzonych w toku postępowania przed Sądem I instancji, mająca bezspornie kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy jest obciążona błędem i nie odpowiada warunkom określonym w art. 233 § 1 k.p.c., bo regułą tych nie wypełnia. W tym stanie rzeczy ustalenia poczynione powyżej przez Sąd Okręgowy w uzupełnieniu do pozostałych ustaleń dokonanych przez Sąd Rejonowy stanowić mogą podstawę faktyczną do dalszego zastosowania przepisów prawa materialnego.

Przechodząc do zarzutów skonstruowanych w odniesieniu do naruszenia prawa materialnego – art. 36 prawa geodezyjnego i kartograficznego, uznać należy je za trafne. Zgodnie z art. 36 prawa geodezyjnego i kartograficznego sąd, przed którym toczy się sprawa o własność lub o wydanie nieruchomości lub jej części, jest właściwy również do przeprowadzenia rozgraniczenia, jeżeli ustalenie przebiegu granic jest potrzebne do rozstrzygnięcia rozpatrywanej sprawy. W tym wypadku sąd w orzeczeniu zamieszcza również rozstrzygnięcie o rozgraniczeniu nieruchomości. Z art. 36 ustawy wynika więc, że rozgraniczenie może nastąpić także w procesie windykacyjnym. R. legis uregulowania zawartego w art. 36 ustawy, wydaje się dość oczywista. Ustawodawca uznał, że jeżeli w sprawie windykacyjnej (albo w sprawie o własność) pojawia się kwestia dodatkowa w postaci sporu co do przebiegu granicy, którą trzeba w tej sprawie rozstrzygnąć, to niecelowe byłoby prowadzenie odrębnego postępowania rozgraniczeniowego. Dlatego ustaleniu granicy dokonanemu w procesie windykacyjnym należy nadać walor rozgraniczenia. (Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna, z dnia 6 kwietnia 2005 r, III CZP 12/05, Legalis nr 68420). Stwierdzić należy również, że jeżeli żądanie wydania nieruchomości jest spowodowane np. jej zagarnięciem przez nieuprawnionego, to wskazanie granicy w wyroku windykacyjnym ma charakter wtórny, to znaczy stanowi jedną z przesłanek rozstrzygnięcia, ale bezpośrednio nie kształtuje jego treści (zob. uzas. post. SN z dnia 30.11. 2007r., IV CSK 267/07, LEX nr 492179).

W sprawie sporna pozostawała kwestia przebiegu granic pomiędzy działkami, w sytuacji kiedy powodowie domagali się wydania spornej części działki. W takiej sytuacji znalazł zastosowanie art. 36 cyt. ustawy. Rozgraniczenie nieruchomości następuje według hierarchicznie określonych w art. 153 k.c. kryteriów. Pierwszym z nich jest stan prawny nieruchomości, a ten, sąd ustala w oparciu o wszelkie dostępne środki dowodowe. Do dokumentów zaświadczających o zasięgu prawa własności poszczególnych właścicieli gruntów zalicza się nie tylko mapy, wykazy i dokumenty geodezyjne, ale także dokumenty zawarte w księgach wieczystych, opinie biegłych oraz zeznania świadków i stron; istotne znaczenie mogą mieć dokumenty związane z nabyciem własności, w tym decyzje i umowy (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 1998 r., III CKN 475/97, z dnia 8 lutego 2000 r., I CRN 126/94, z dnia 28 marca 2000 r., II CKN 912/98, z dnia 20 września 2000 r., I CKN 296/00 i z dnia 14 listopada 2006 r., II CSK 206/06). Trafnie zatem podnosili skarżący, z powołaniem się na znaczenie danych z ewidencji gruntów i budynków dotyczących położenia i granic poszczególnych działek, że w razie gdy powodowie domagają się rozgraniczenia zgodnie z danymi z ewidencji, sąd nie może wydać rozstrzygnięcia opartego na faktycznym stanie aktualnego posiadania bez ustalenia, że granice ewidencyjne nie są zgodne z rzeczywistym stanem prawnym albo, że nie jest możliwe stwierdzenie rzeczywistego stanu prawnego albo, że granice ewidencyjne są na tyle wątpliwe, że nie mogą stanowić podstawy do prawidłowego wytyczenia granic. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2002 r. IV CKN 796/00 – opubl. L.).

Przenosząc powyższe tezy na grunt rozpatrywanej sprawy wywieść trzeba, że opinia biegłego geodety, odzwierciedlająca na mapie sytuacyjnej przebieg granicy według ewidencji gruntów oznacza, że biegły w oparciu o

zarysy pomiarowe, na których zamierzone były granice przyjęte w ewidencji gruntów dla przedmiotowych działek był w stanie ustalić sporną granicę. Stan posiadania, związany z usytuowaniem płotu, nie znajdujący odzwierciedlenia w dokumentacji ewidencji gruntów, nie musi pokrywać się ze stanem prawnym. Wskazana granica według ewidencji gruntów i opinii biegłego odpowiada kryteriom stanu prawnego (art. 153 k.c.). Wskazana granica w opinii biegłego znajduje potwierdzenie w geodezyjnych dokumentach źródłowych. W przedmiotowej sprawie biegły geodeta wskazał w oparciu

o jakie dokumenty geodezyjne ustalił granicę prawną pomiędzy nieruchomościami stron postępowania tj. operat z założenia ewidencji gruntów, operat z podziału działki nr (...), operat ze wznowienia znaków granicznych nr 921- (...) oraz 921- (...), operat z modernizacji ewidencji gruntów obrębu W.. Innymi słowy, jeżeli granica między działkami przebiega w linii prostej łączącej określone punkty na planie biegłego, a plan ten odzwierciedla mapę ewidencji gruntów, to tym samym daje się wyraz stanowisku, iż oceniając przebieg granicy ma się na uwadze stan prawny obu nieruchomości. Ten natomiast mógłby być ukształtowany odmiennie tylko w razie spełnienia przesłanek zasiedzenia. A takie nie zostały spełnione.

W tym stanie rzeczy, skoro zarzuty apelacyjne okazały się uzasadnione, zaskarżony wyrok podlegał zmianie, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania rozstrzygnięto w odwołaniu do zasady odpowiedzialności za wynik procesu i na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. zasądono od pozwanych solidarnie na rzecz powodów kwotę 1.747 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania na które złożyła się: kwota 50 zł opłaty od pozwu, kwota 1.500 zł wynagrodzenia biegłego, kwota 180 zł wynagrodzenia pełnomocnika stosownie do treści § 6 pkt. 2. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (Dz.U. 163, poz. 1348) oraz 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa

Mając na uwadze wynik sprawy, na podstawie art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd nakazał ściągnąć solidarnie od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Rejonowego dla Łodzi Widzewa w Łodzi kwotę 1.342,05 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sąd przyznał biegłemu wymienioną w pkt. II kwotę 1.214,28 zł w oparciu o art. 288 k.p.c. oraz art. 89 ust.1 i art. 90 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. nr 167 z 2005r. poz. 1398 z późniejszymi zmianami) oraz Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 roku w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu cywilnym (Dz. U. poz. 518/2013). Kwotę wynagrodzenia przyznanego biegłemu należało wypłacić niezwłocznie (art. 93 ust. 2 zd. 1 k. s. c.), ze Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Łodzi przy czym jej rozliczenie nastąpiło w punkcie IV wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c., w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. zasądzając od pozwanych solidarnie na rzecz powodów kwotę 1.140 złotych, na którą złożyły się: opłata od apelacji w wysokości 50 złotych, wynagrodzenie biegłego 1.000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 90 zł, stosownie do treści § 6 pkt 2 w zw. z § 13 pkt. 1 ppkt. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (Dz.U. 163, poz. 1348).

Mając na uwadze wynik sprawy, na podstawie art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd nakazał ściągnąć solidarnie od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 2.216,52 zł tytułem nieuiszczonych kosztów wynagrodzenia biegłego.